

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 3 2 7 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

≡≡≡ Izpitna pola 1 ≡≡≡

Sreda, 28. avgust 2013 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

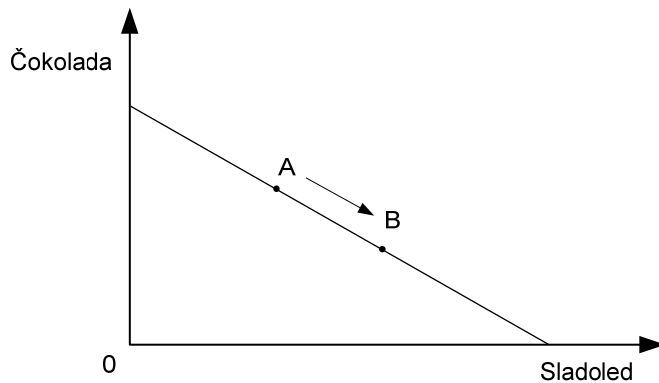
Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih štiridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najpravilnejša samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kakor eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Ekonomske dobrine so tiste, ki
  - A so za človeka koristne.
  - B jih je na razpolago manj od potreb po njih.
  - C so jih pripravljene kupci kupiti ne glede na ceno.
  - D so dane v naravi.
  - E so na razpolago le v zelo majhnih količinah.

2. Temeljna ekonomska vprašanja države Grandije najbolje opisuje
  - A izbira Grandije med proizvodnjo hrane in obleke.
  - B odločanje Grandije o izdatkih skupne in splošne potrošnje.
  - C odločitev Grandije o tem, kaj, kako in za koga bodo proizvajali.
  - D dilema, ali naj se Grandija vmešava v gospodarstvo ali ne.
  - E odločanje o varčevanju in potrošnji v Grandiji.

3. Za blagovno gospodarstvo je značilno, da
  - A so cene dobrin vseskozi enake.
  - B so podjetja uspešna le, če imajo najsodobnejšo tehnologijo.
  - C država določa, kaj in kako se bo proizvajalo.
  - D se država ne vmešava v gospodarstvo.
  - E podjetja proizvajajo zato, da bi proizvode prodala na trgu.

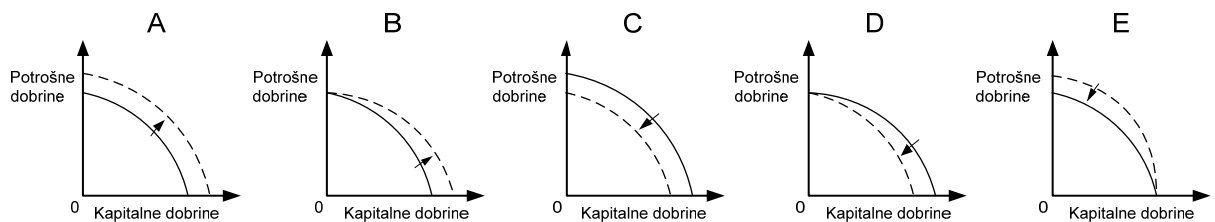
4. Slika prikazuje Majino premico alternativnih možnosti potrošnje.

Premik iz točke A v B je posledica

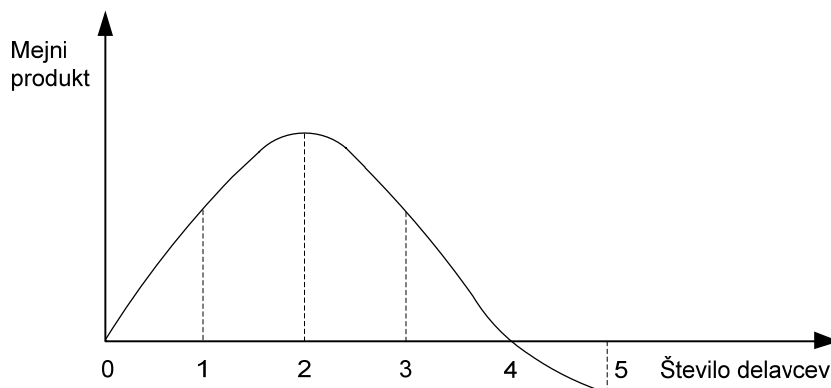
- A znižanja cene sladoleda.
  - B zvišanje žepnine, ki jo dobi Maja od staršev.
  - C zvišanja cene čokolade.
  - D spremembe Majinih potreb.
  - E dejstva, da ima Maja raje čokolado kakor sladoled.
5. Tehnična opremljenost dela kaže
- A tehnično delitev dela v proizvodnji.
  - B ustrezno usposobljenost delavcev za delo z najsodobnejšo tehnologijo.
  - C razmerje med naravo in kapitalom.
  - D razmerje med predmeti dela in delovnimi sredstvi.
  - E s koliko produkcijskimi sredstvi v povprečju dela en zaposlen delavec.
6. V podjetju Kapitalček, d. o. o., so 1600 enot nekega izdelka proizvedli s tremi enotami dela in petimi enotami kapitala. Pri podvojenem vlaganju dela in kapitala bodo imeli konstanten (stalen) donos, če bo obseg proizvodnje
- A 1600 enot.
  - B 3200 enot.
  - C 4800 enot.
  - D 9600 enot.
  - E 16000 enot.

7. Transformacijska krivulja države Grandije je konkavna, ker
- A so proizvodni dejavniki specializirani in niso enako uporabni pri proizvodnji vseh dobrin.
  - B lahko prebivalci Grandije vselej proizvedejo še več dobrin.
  - C prebivalcem Grandije sčasoma primanjkuje denarja za nakup dobrin.
  - D z vsako dodatno proizvedeno enoto druge dobrine alternativni stroški padajo.
  - E pri večanju proizvodnje druge dobrine ne uporabljamo več najbolj racionalnih proizvodnih metod.
8. Slike prikazujejo transformacijske krivulje. Katera slika najbolje prikazuje transformacijsko krivuljo Grandije, ki jo je prizadel močan potres?

- A A
- B B
- C C
- D D
- E E

9. Slika prikazuje krivuljo mejnega produkta zaposlenih delavcev v podjetju Vinogradnik.

Obseg proizvodnje je največji pri

- A 1 delavcu.
- B 2 delavcih.
- C 3 delavcih.
- D 4 delavcih.
- E 5 delavcih.

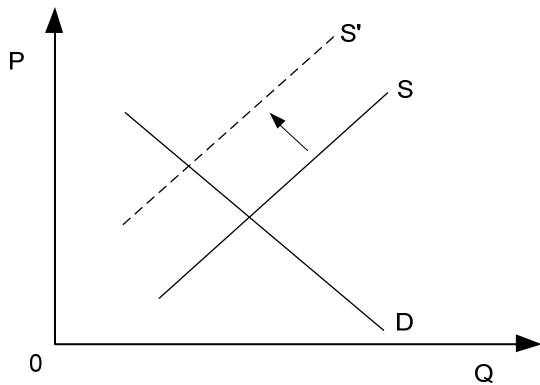
10. Preglednica prikazuje celotne stroške izdelave sedežnih garnitur.

Število sedežnih garnitur	0	1	2	3	4	5
Celotni stroški (TC) v EUR	3000	3500	3660	3880	4160	4500

Povprečni variabilni (spremenljivi) stroški petih sedežnih garnitur so

- A 1500
  - B 500
  - C 300
  - D 340
  - E 68
11. Trg kot mehanizem posrednega povezovanja proizvodnje in porabe zagotavlja skladen tok reprodukcije z različnimi funkcijami. Alokativna funkcija pomeni, da trg
- A s cenami deli družbeni dohodek med udeležence v družbeni reprodukciji.
  - B spodbuja inovativno dejavnost proizvajalcev.
  - C upošteva samo učinkovito povpraševanje.
  - D razporeja proizvodne dejavnike v proizvodnjo dobrin, po katerih potrošniki največ povprašujejo.
  - E ne zagotavlja vselej polne zaposlenosti proizvodnih dejavnikov.
12. Učinek realnega dohodka, s katerim ekonomisti pojasnjujejo padajočo krivuljo povpraševanja, najbolje ilustrira trditev:
- A Znižala se je cena osebnih avtomobilov, zato ljudje kupijo več bencina.
  - B Šolska malica se je podražila, zato nekateri dijaki odjavijo malico.
  - C Povišale so se štipendije, zato več študentov obiskuje gledališke predstave.
  - D Država je znižala dohodnino in povečala kupno moč prebivalcev.
  - E Storitve taksistov so se pocenile, zato se poveča povpraševanje po prevozu z mestnimi avtobusi.
13. Če se pri nižji ceni športnih oblačil za rekreacijo poveča obseg povpraševanja po njih, pomeni, da
- A se potrošniki povsem pričakovano odzovejo na pocenitev športnih oblačil.
  - B je povpraševanje po športnih oblačilih togo.
  - C je povpraševanje po športnih oblačilih absolutno elastično.
  - D so se potrošnikom povečale potrebe po športnih oblačilih.
  - E se je znižala cena športni obutvi.

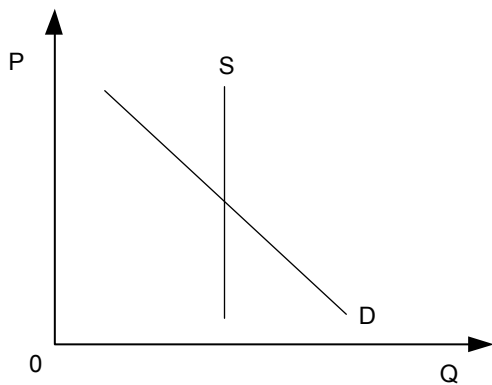
14. Graf prikazuje trg osebnih avtomobilov.

Krivulja S se je premaknila v S', ker

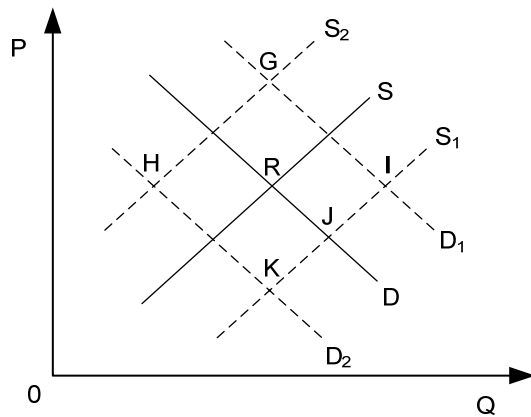
- A so banke zvišale obrestne mere za najem posojil za nakup avtomobilov.
- B je država povečala davke proizvajalcem avtomobilov.
- C se je zaradi zvišanja cen surove nafte podražil bencin.
- D so se ponudnikom v javnem transportu znižali stroški.
- E potrošniki zaradi recesije zmanjšajo nakupe.

15. Graf prikazuje trg dobrine X. Glede na obliko krivulje ponudbe lahko sklepamo, da je dobrina X

- A nujno zdravilo.
- B električna energija.
- C sol.
- D Kofetarica, slika slovenske slikarke Ivane Kobilce.
- E kava.

16. Graf prikazuje trg otroških koles. Premici D in S prikazujeta povpraševanje in ponudbo na tem trgu, točka R pa tržno ravnotežje.

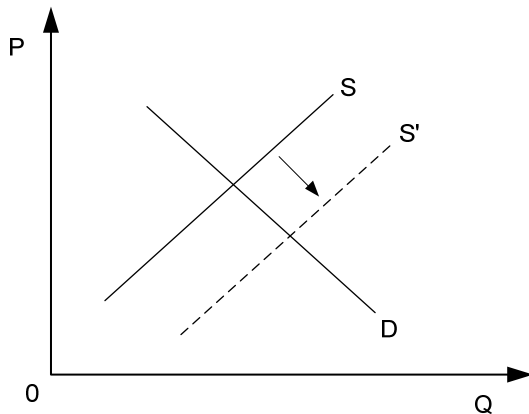

Če se z inovacijo v proizvodnji znižajo proizvodni stroški otroških koles, hkrati pa se zvišajo realni dohodki prebivalcev, se bo vzpostavilo novo ravnesje v točki

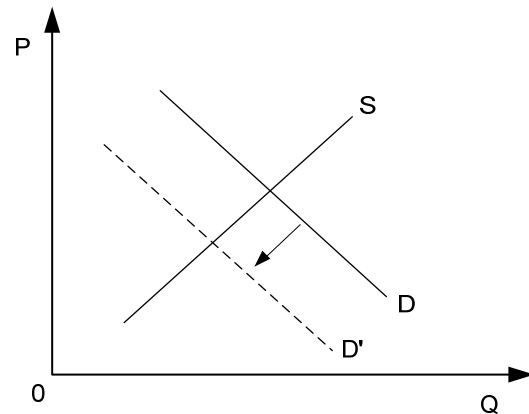
- A G
  - B H
  - C I
  - D J
  - E K
17. Ob 5 % povišanju cen brezalkoholnih pijač se obseg povpraševanja zmanjša za 4 %. To pomeni, da je koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja
- A -5
  - B -4
  - C -0,5
  - D -0,4
  - E -0,8

18. Slika prikazuje trg dobrine A in trg dobrine B. Na trgu dobrine A so se znižali proizvodni stroški, kar je povzročilo spremembo na trgu dobrine B.

Slika 1: trg dobrine A

Slika 2: trg dobrine B

Te spremembe nam povedo, da

- A dobrini A in B v potrošnji nista povezani.
  - B sta dobrini A in B substitutni dobrini.
  - C sta dobrini A in B komplementarni dobrini.
  - D sta dobrini A in B nujni življenjski dobrini.
  - E so se povečale potrebe po dobrini A.
19. Preglednica prikazuje indekse porasta nominalnih plač in cen v nekem gospodarstvu.

Leto	Nominalna plača	Cena
2010	100	100
2011	108	102

Iz podatkov lahko ugotovimo, da so se v tem gospodarstvu v letu 2011 nominalne plače povečale za

- A 8 %
- B 6 %
- C 5,88 %
- D 2 %
- E 1,02 %

20. Dodatni dobiček, ki je posledica velikega povpraševanja po nekem proizvodu, imenujemo
- A dividenda.
  - B podjetniški dobiček.
  - C inovacijski ekstradobiček.
  - D monopolni ekstradobiček.
  - E konjunktorni ekstradobiček.
21. Višina obrestne mere v narodnem gospodarstvu je
- A odvisna od odločitve vlade, ki skrbi za stabilnost gospodarstva.
  - B odvisna od razmer na trgu posojilnega kapitala.
  - C določena z dogovorom med poslovnimi bankami, ki poslujejo na območju narodnega gospodarstva.
  - D odvisna od tehnološkega ekstradobička, doseženega v podjetjih zaradi inovacij, ki se financirajo s posojili.
  - E enaka profitni stopnji.
22. Absolutna renta je
- A dohodek najemnika zemljišča, ki ga obdeluje z najsodobnejšo kmetijsko mehanizacijo in uporablja sodobna zaščitna sredstva.
  - B dohodek lastnika zemljišča, ki se uporablja v kmetijski proizvodnji.
  - C razlika med prodajno ceno in povprečnim dobičkom.
  - D razlika med prodajno ceno in materialnimi stroški.
  - E cena za uporabo (najem) zemljišča, namenjenega kmetijski proizvodnji.
23. V reproduktivno potrošnjo uvrščamo
- A proizvode, ki jih potrošijo gospodinjstva za sprotno zadovoljevanje potreb.
  - B potrošnjo v podjetjih, ki so v lasti države.
  - C proizvode, ki so namenjeni uporabi v naslednjem proizvodnem procesu.
  - D potrošnjo dobrin, ki jih kupujejo samo gospodinjstva z nadpovprečnimi dohodki.
  - E uporabo proizvodov v gospodinjstvih, ki se sčasoma fizično uničijo.

24. Vpliv (učinek) deflacije na proizvodnjo je
- A spodbuden, ker ponudniki zaradi višjih cen dosežejo večji prihodek.
  - B zaviralen, ker ponudniki zaradi nižjih cen dosežejo manjši dohodek od pričakovanega.
  - C spodbuden, ker ponudniki zaradi nižjih cen prodajo več blaga oziroma storitev.
  - D nepomemben, ker na odločitve proizvajalcev sploh ne vpliva.
  - E spodbuden, ker zaradi znižanja cen brez težav poravnajo vse svoje obveznosti.
25. Denar opravlja funkcijo menjalnega posrednika, kadar
- A z njim ovrednotimo posamezne vrste blaga.
  - B omogoča prodajo in nakup blaga.
  - C varčujemo za potrošnjo v prihodnosti.
  - D omogoča plačevanje v vseh državah.
  - E z njim poravnavamo obveznosti, npr. plačamo dohodnino.
26. Zagotavljanje ustrezne količine denarja v obtoku je v pristojnosti centralne banke. S svojo politiko lahko neposredno vpliva na
- A obtočno hitrost denarja (V).
  - B raven cen (P).
  - C količino denarja (M).
  - D količino blaga in storitev (Q).
  - E na vse zgoraj navedene spremenljivke.
27. Ena od značilnosti delniških družb je, da
- A se težko prilagajajo tržnim spremembam, ker za prav vsako spremembo, ki jo želi vpeljati vodstvo podjetja, potrebujejo soglasje vseh lastnikov.
  - B se povečuje tveganje naložbe kapitala, ker s propadom podjetja delničarji odgovarjajo za posle družbe z vsem svojim osebnim premoženjem.
  - C lahko z izdajo obveznic pridobijo lasten trajni kapital in tako nove lastnike, s katerimi si delijo dobiček.
  - D se je z njihovim nastankom povečala dejavna moč kapitala, saj se tudi majhni zneski vlagajo kot kapital.
  - E je zgolj majhnemu delu prebivalstva omogočeno solastništvo podjetij.

28. V sodobnem gospodarstvu se je uveljavila tudi institucionalna konkurenca, kar pomeni, da
- A podjetja z vlaganjem v tehnološki proces znižujejo stroške, izboljšujejo kakovost izdelkov in povečujejo dobiček.
  - B podjetniške skupine znotraj konglomeratov s svojimi projekti tekmujejo za kapital korporacij.
  - C se pojavlja samo v monopolistični konkurenci, kjer si sorazmerno majhni ponudniki prizadevajo povečati tržni delež.
  - D si med seboj konkurirajo institucionalni delničarji za doseganje večinskega deleža v korporacijah in tako nadzora nad njihovim delovanjem.
  - E se konkurenca med velikimi transnacionalnimi korporacijami seli na svetovni trg, pri njihovem delovanju pa jih podpirajo države, v katerih imajo svoj sedež.
29. Menedžerska revolucija, ki se je pojavila v tridesetih letih 20. stoletja, je pomenila:
- A povezovanje menedžerjev v zbornice za zaščito njihovih interesov.
  - B menedžerski odkup podjetij.
  - C prevzem odločilne vloge menedžerjev pri upravljanju delniške družbe.
  - D vstop menedžerjev v nadzorne svete korporacij, v katerih opravljajo menedžerske posle.
  - E povezovanje lastnikov in menedžerjev zaradi skupnega cilja – maksimiranja dobička delniške družbe.
30. Na nekem trgu je dominantno podjetje tisto, ki:
- A ima 50 % tržni delež, na trgu pa deluje še 12 podjetij s 3 do 10 % tržnim deležem,
  - B ima 45 % tržni delež, njegov največji konkurent pa 38 % tržni delež,
  - C ima 100 % tržni delež, njegov proizvod pa nima substituta,
  - D ima 25 % tržni delež in deluje skupaj z drugimi ponudniki na osnovi kartelnega dogovora,
  - E posluje na trgu skupaj s še tremi podjetji, njihov tržni delež je približno enak.
31. Razvoj svetovnega kapitalističnega sistema temelji na mednarodni delitvi dela. Na tem trgu se srečujejo tokovi
- A internacionalizacija trga kapitala.
  - B ustanovitev mednarodnih bančnih institucij.
  - C mednarodno gibanje blaga in storitev, kapitala, tehnologije in delovne sile.
  - D razvoj transnacionalnih bank.
  - E razvoj mednarodnih ekonomskih integracij.

32. Med naštetimi oblikami nastopanja podjetja na tujih trgih obkrožite tisto, ki najbolj kaže značilno ravnanje podjetja, delujočega kot pravo transnacionalno podjetje.

- A Izvaža v tuje države svoje proizvode tako, da si tam poišče posrednike, ki ga zastopajo.
- B Podjetje poišče partnersko podjetje v drugi državi in z njim skupaj ustanovi podjetje.
- C Podjetje proda licence in tehnično znanje podjetju v tuji državi, ki potem proizvaja in prodaja takšne proizvode.
- D Podjetje odpre v drugih državah svoje podružnice, vključuje vanje strokovnjake in menedžerje iz različnih držav.
- E Podjetje organizira v tujini, v drugih državah, lastno prodajno organizacijo in tako izloči posrednike.

33. S pomočjo podatkov v preglednici izračunajte bruto domači proizvod (BDP) v državi X.

	Zneski v denarnih enotah (d. e.)
Osebna potrošnja	600
Izvoz	240
Uvoz	220
Državni izdatki za proizvode in storitve	200
Bruto investicije	150
Amortizacija	60

BDP v državi X znaša

- A 1470 d. e.
- B 1030 d. e.
- C 970 d. e.
- D 930 d. e.
- E 910 d. e.

34. Stopnjo registrirane brezposelnosti v gospodarstvu izračunamo tako, da

- A izračunamo razmerje med brezposelnimi in celotnim prebivalstvom ter pomnožimo s 100.
- B izračunamo razmerje med brezposelnimi in aktivnim prebivalstvom ter pomnožimo s 100.
- C izračunamo razmerje med zaposlenimi in brezposelnimi prebivalci ter pomnožimo s 100.
- D izračunamo razmerje med aktivnim prebivalstvom in brezposelnimi ter pomnožimo s 100.
- E izvedemo anketo.

35. Sprejemanje zakonov je temeljna naloga
- A vlade.
  - B državnega zbora.
  - C državnega sveta.
  - D centralne banke.
  - E računskega sodišča.
36. Prerazdelitvena funkcija fiskalne politike pomeni, da
- A država financira javne dobrine in storitve, ki jih ni mogoče zagotoviti tržno.
  - B država organizira oskrbo s storitvami in proizvodi, ki jih zagotavljajo gospodarske javne službe.
  - C država s fiskalnimi ukrepi skrbi za umiritev inflacije.
  - D država z znižanjem davkov spodbuja gospodarsko rast.
  - E država skrbi za enakomernejšo prerazdelitev dohodka.
37. Centralna banka predpiše nižjo stopnjo obveznih rezerv, kadar želi
- A da bi se poslovne banke zadolževale pri centralni banki.
  - B povečati količino denarja v obtoku in tako spodbuditi gospodarsko rast.
  - C zmanjšati ponudbo denarja na denarnem trgu.
  - D zmanjšati kreditno sposobnost poslovnih bank.
  - E voditi restriktivno (omejevalno) denarno politiko.
38. Kadar centralna banka določi fiksno razmerje med svojo in tujo valuto, govorimo o
- A prosto drsečem deviznem tečaju.
  - B posegu vlade na devizni trg.
  - C uravnavanem drsečem deviznem tečaju.
  - D trdnem deviznem tečaju.
  - E devalvaciji.

39. V plačilni bilanci so zabeležena vsa plačila, ki gredo legalno prek državne meje v obravnavanem obdobju. Kot finančni odliv (debetno postavko s predznakom minus) bi zapisali naslednjo transakcijo:
- A Slovenska banka je dala posojilo hrvaškemu podjetju.
  - B Hrvaško podjetje je odplačalo del posojila slovenski banki.
  - C Slovensko podjetje je najelo posojilo pri francoski banki.
  - D Slovenski državljani so prejeli dividendo nemškega podjetja.
  - E Slovensko podjetje je izvozilo blago v Italijo.
40. Kadar se nadzor ene skupine delničarjev prenese na drugo skupino in menedžment temu ne nasprotuje, govorimo o
- A horizontalni združitvi.
  - B vertikalni združitvi.
  - C pripojitvi.
  - D prijaznem prevzemu.
  - E sovražnem prevzemu.

Prazna stran